

Fodnoter

¹ Artiklens forfatter er medlem af Retsplejerådet og har været det, lige siden rådet i 1998 påbegyndte sit arbejde med en generel reform af den civile retspleje. Dette løbende arbejde, der fortsat pågår, har foreløbig ført til følgende 9 delbetænkninger: nr. 1401/2001 om instansordningen, byrettens sammensætning og almindelige regler om sagsbehandlingen i første instans, nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, nr. 1436/2004 om adgang til domstole, nr. 1468/2005 om gruppesøgsmål mv., nr. 1481/2006 om retsmægling, nr. 1522/2010 om adhæsionsprocessen, nr. 1530/2012 om midlertidige afgørelser om forbud eller påbud, nr. 1543/2013 om syn og skøn og nr. 1558/2016 om sagkyndig bevisførelse mv. Ud over disse foreløbig 9 betænkninger har Retsplejerådet i perioden fra 1999 til nu afgivet 6 udtalelser, nemlig august 1999 om behandling af retssager uden for retskredsen af lokalemæssige grunde, februar 2000 om søforklaring, december 2003 om digital kommunikation ved domstolene, august 2004 om en ny voldgiftslov, december 2008 om telekommunikation med billede ved retsmøder om forlængelse af varetægtsfængsling og december 2012 om medieannonceringen af tvangsauktioner over fast ejendom. – Synspunkterne i artiklen står alene for forfatterens egen regning.

² På grundlag af Retsplejerådets bet. nr. 1543/2013 om syn og skøn.

³ På grundlag af Retsplejerådets bet. nr. 1558/2016 om sagkyndig bevisførelse mv.

⁴ Boligretterne er et eksempel på medvirken af dommere, der betegnes som lægdommere, men som normalt må formodes at have nogen erfaring med lejeforhold uden dog at have egentlig sagkundskab, jf. lejelovens § 107, stk. 2, og erhvervslejelovens § 76, stk. 2. De medvirker, hvis én af parterne begærer det, og de repræsenterer hhv. lejerinteresser og udlejerinteresser.

⁵ Det fremgår af Karnov, Retspleje og strafferet, 2016, ad § 16, note 78, at der i praksis medvirker sagkyndige dommere i næsten alle Sø- og Handelsrettens forbudssager.

⁶ Dette kan, hvis retten bestemmer det, kombineres med reglen i rpl. § 12, stk. 3, om muligheden for, at sagen behandles af 3 juridiske dommere, hvis sagen er 1) er af principiel karakter, 2) kan få væsentlig betydning for andre end parterne, 3) frembyder særligt omfattende eller vanskelige retlige eller bevismæssige spørgsmål, eller 4) sagens særlige karakter i øvrigt undtagelsesvis gør kollegial behandling påkrævet.

⁷ I søstraffesagen *UfR 2014.687 Ø* medvirkede der søkyndige dommere i byret og landsret. Sagen drejede sig om en efterskole, hvor to lærere og 13 elever i februar måned var sejlet ud på Præstø Fjord i en dragebåd, som kæntrede. Én af lærerne omkom, og syv af eleverne fik meget alvorlige legemsskader, da de blev genoplivet efter ophold i det kolde vand. Både skolen og forstanderen blev straffet for uagtsom legemsbeskadigelse efter strfl. § 249, forstanderen med 60 dages betinget fængsel.

⁸ I en række person- og familieretlige sagstyper mv. kan der ikke tilkaldes sagkyndige dommere, jf. § 20, stk. 5.

⁹ Dvs. i sager, der »er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt«, jf. den i 2014 skærpede formulering af § 226, stk. 1.

¹⁰ Denne mulighed var i en periode fra 2014 ophævet, men ophævelsen beroede på en fejl, jf. UfR 2015.2382 Ø, og muligheden blev genindsat i loven i 2015.

¹¹ Også afslag i *TfS 2008.1074 B* (Kolding), hvor der i en skattesag var tvist om, hvorvidt et stutteri var erhverv eller hobby. Der var foretaget syn og skøn, og hvis der opstod behov for yderligere sagkyndig oplysning af sagen, kunne dette ske ved afhjemling af skønsmanden under hovedforhandlingen. Men se *UfR 2010.377 V*, hvor landsretten modsat byretten tiltrådte, at der i en sag om renovering af en villa skulle medvirke to sagkyndige retsmedlemmer med entrepriseretlig fagkundskab, og *UfR 2011.1559 V*, hvor syn og skøn før sagsanlægget ikke var til hinder for medvirken af sagkyndige dommere i en sag om LIDL Danmark A/S' påståede krænkelse Skala Arkitekter A/S' rettigheder til et skitseforslag.

¹² I *UfR 2012.418 Ø* tillod landsretten modsat byretten, at sagkyndige dommere medvirkede under hovedforhandlingen i en forsikrings sag om erstatning for svampeskade, hvor der skulle foretages vidneafhøring om en rapport, der inden sagens anlæg var indhentet om årsagen til skimmelsvampens opståen og om behovet for udbedring. I *UfR 2013.3269 V* tillod landsretten ikke sagkyndige dommere i en sag mellem en bankkunde og dennes bank om bankens eventuelle erstatningspligt for investeringsrådgivning. Da sagen drejede sig om, hvorvidt banken i et konkret tilfælde havde handlet erstatningspådragende, ville den sagkundskab, som sagkyndige dommere kunne bidrage med, ikke være af betydning for sagen, og desuden forelå der et responsum fra Finansrådet.

¹³ Denne hovedregel svarer til UfR 2008.2193 H, UfR 2008.2393 H, UfR 2011,151 H og UfR 2011.3074 H og er altså ikke udtryk for nogen revolution af retstilstanden.

¹⁴ Denne undtagelse nr. 1 ses allerede praktiseret i UfR 2005.1472 H, FED 2015.1 SH og T:BB 2012.125 (voldgift).

¹⁵ Også dette er uændret efter 1. juli 2017.

¹⁶ Særligt dette er en nyskabelse, jf. straks nedenfor.

¹⁷ Jf. UfR 2008.2193 H.

¹⁸ I en årrække havde Højesteret håndhævet et udtrykkeligt, om end uskrevet forbud herimod, jf. UfR 1996.1293/1 H, med kritik heraf hos Lennart Lyng Andersen & Bernhard Gomard i UfR 1997B s.

231 ff. Med UfR 2014.138 H blev denne retstilstand fundamentalt ændret, således at det nu er tilladt at fremlægge responsa vedrørende sagens jus på lige fod med retten til fremlæggelse af retslitteratur i form af artikler og fagbøger. Kendelsens konklusion lyder kort og godt: »*Thi bestemmes: Professor, dr.jur. Erik Werlauffs responsum af ... kan indgå i sagen til brug for den juridiske argumentation, men ikke som bevis.*«

¹⁹ Om den ændrede retstilstand se *Bodil Christiansen & Tommy V. Christiansen* i R&R 2013 nr. 12 s. 64 ff. og *Karen Margrethe Tyndeskov* i *Advokaten* 2014 s. 38 ff., der påpeger, at det med kendelsen ikke er afgørende, om responsummet er indhentet før eller under sagsanlægget, at responsummet ikke bør optages i ekstrakten, men i materialesamlingen, og at domstolene må antages at være tilbageholdende med at tilkende sagsomkostninger for udgiften til et responsum. Disse udsagn kan tiltrædes.

²⁰ Højesteret gør dog reservation for de tilfælde, hvor et responsum måtte indeholde faktiske oplysninger af betydning for retssagens udfald. Hvis hensynet til hemmeligholdelse af sådanne oplysninger konkret må vige for hensynet til sagens oplysning, kan det komme på tale at pålægge parten eller tredjemand at fremlægge de dele af et responsum, der vedrører disse oplysninger.